

26.09.2018

Ärende/39

§ 273

Den av ledamoten Thomas Wallgren väckta motionen om en valfrihetsguide för social- och hälsovården

HEL 2018-002601 T 00 00 03

Beslut

På förslag av ordföranden bordlade stadsfullmäktige ärendet.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige betraktar den av ledamoten Thomas Wallgren väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Thomas Wallgren och 14 andra ledamöter föreslår i sin motion att valfriheten som avses i landskaps- och vårdreformen ska främjas genom att till varje hem dela ut en guide som belyser tjänsteproducenternas verksamhetsförutsättningar.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Stadsstyrelsen hänvisar till social- och hälsovårdsnämndens utlåtande och konstaterar att om regeringens proposition till lag om kundens valfrihet inom social- och hälsovården (RP 16/2018 rd), den så kallade valfrihetslagen, godkänns av riksdagen, överförs ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster från kommunerna till landskapen. Det är landskapets sak att välja tjänsteproducenterna för social- och hälsovårdstjänster samt att anvisa kunder i frågor kring att utnyttja valfriheten.

Grundlagsutskottet har under riksdagsbehandlingen krävt ändringar i hur valfriheten genomförs, varför lagens slutgiltiga innehåll fortfarande

26.09.2018

Ärende/39

är oklart. Enligt den ursprungliga regeringspropositionen ska landskapet ta hand om valfriheten enligt följande:

Kundrådgivning

Landskapet ska se till att kunderna får tjänster som omfattas av valfriheten samt handledning, stöd och rådgivning om hur valfriheten utnyttjas. Landskapet ska bland annat tillhandahålla en förteckning över producenter av direktvalstjänster och producenter av kundsedelstjänster. Även en producent av direktvalstjänster ska ge kunderna handledning, råd och stöd. En kundplan baserad på en bedömning av servicebehovet är ett centralt redskap för integrationen av servicen. Man bör särskilt fästa avseende vid kunder som i stor utsträckning behöver samordnade tjänster eller som är i behov av särskilt stöd.

Tillsyn av tjänsteproducenterna

Alla tjänsteproducenter övervakas enligt följande:

- Tjänsteproducenten får inte vara försatt i konkurs eller med näringsförbud eller ha skatteskulder i utmätning eller andra offentliga skulder.
- Tjänsteleverantörens lokaler och redskap ska vara tillräckliga och ändamålsenliga samt lämpliga och säkra för verksamheten.
- Det ska finnas tillräckligt med personal i förhållande till kundernas och patienternas servicebehov. Personalen ska ha adekvat utbildning.
- Social- och hälso-tjänsterna ska vara av god kvalitet, kundorienterade, säkra och ändamålsenliga. För verksamheten ska utses en ansvarsperson.
- Tjänsteproducenterna är skyldiga att övervaka kvaliteten och ändamålsenligheten samt kund- och patientsäkerheten i sin verksamhet. För detta ändamål ska man utarbeta en plan för egenkontroll, vilken ska vara offentlig.

Tjänsteproducenterna ska vara registrerade som användare av de riksomfattande informationssystemtjänster som avses i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården. Dessutom tillämpas ett förfarande för godkännande på andra än de offentliga social- och hälsocentraler och mun- och tandvårdsenheter som fungerar som en del av landskapens affärsverk och på producenter av tjänster som tillhandahålls mot personlig budget.

Tjänsteproducenterna ska lämna uppgifter om sin beskattning, bl.a. koncernens översta moderbolags namn och beskattningssort. Tjänsteproducentens uppgifter offentliggörs. Målsättningen är att trygga den

26.09.2018

Ärende/39

samhälleliga godtagbarheten och öppenheten i valfrihetsmodellen där privatföretag utgör producenter av offentlig service. Kunderna kan använda sig av uppgifterna som offentliggörs och uppgifterna kan lämnas till kunderna för att dessa ska kunna välja tjänsteproducent.

Tillsyn över tjänsteproducenterna och landskapets villkor

Landskapet övervakar de tjänsteproducenter som omfattas av valfriheten inom sitt område. Dessutom kan landskapet i ett förvaltningsbeslut ställa upp villkor för tjänsteproducenter. Syftet med dessa villkor är att främja en likvärdig tillgång till service inom befolkningsgrupper och regionalt. Landskapet ska behandla alla godkända tjänsteproducenter jämlikt. Ett landskap kan t.ex. ställa villkor som gäller tjänstekvaliteten, resurser och tillgänglighet, servicekedjor, och servicens anpassning samt beredskapen inför störningar under normala omständigheter och undantagsförhållanden. Landskapet godkänner privata producenter av direktvalstjänster och dessas serviceenheter samt producenter av kundsedelstjänster på basis av anmälningar och ingår avtal med tjänsteproducenterna om att producera direktvalstjänster.

Villkoren för producenternas styrning och tillsyn bereds i projektet Nyland2019. Landskapet definierar bl.a. hur och på vilket sätt kundstyrningen, tjänsteproducenternas tillsyn och kundrådgivningen i samband med val av tjänsteproducent ordnas i praktiken.

Pilotförsök inom valfriheten

Helsingfors stad har anmält sig till social- och hälsovårdsministeriets pilotprojekt för valfrihet och har fått ett projektbidrag på 50 miljoner euro. Om riksdagen godkänner valfrihetslagen kommer man i Nyland att på förhand kunna testa verksamhet enligt den nya lagen samt att skapa nya verksamhetssätt. Med hjälp av pilotförsöken får man erfarenheter och garanterar de lämpligaste styrningssätten med tanke på det framtida landskapet. I pilotförsöken testas olika modeller för tillsyn och styrning av tjänsteproducenterna i praktiken samt lösningar för kundstyrning och -rådgivning. Utgångsläget för pilotförsöket för valfrihet i Nyland är att hitta det bästa tillvägagångssättet för kunder.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

1 Wallgren Thomas Aloite Kvsto 28022018 6

26.09.2018

Ärende/39

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 17.09.2018 § 593

HEL 2018-002601 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Thomas Wallgrenin aloitteen loppuun käsitellyksi.

10.09.2018 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 05.06.2018 § 154

HEL 2018-002601 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon valtuutettu Thomas Wallgrenin ym. valtuustoaloitteeseen valinnanvapausopasta koskevasta valtuustoaloitteesta:

Hallituksen esitys laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa on menossa eduskunnan hyväksyttäväksi. Mikäli 8.3.2018 annettu lakiehdotus hyväksytään, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta maakunnille. Sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluntuottajien valitseminen ja kuntalaisten ohjeistaminen valinnanvapauden käyttöön liittyvissä asioissa on tämän jälkeen maakunnan tehtävä, eikä Helsingin kaupungilla ole enää roolia tässä tehtävässä. Lautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että Helsingin kaupunki panostaa omien sosiaali- ja terveyspalveluidensa laatuun, eettiseen maineeseen ja viestintään, jotta ne pystyvät pärjäämään kilpailussa.

26.09.2018

Ärende/39

Asiakkaiden neuvonta

Valinnanvapauslakia koskevan ehdotuksen mukaan maakunnan on huolehdittava siitä, että asiakkaat saavat valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluja ja ohjausta sekä tukea ja neuvontaa valinnanvapauden käyttämiseksi. Maakunnan on muun muassa ylläpidettävä asiakkaita varten luetteloja suoran valinnan palveluntuottajista ja asiakassetelipalveluntuottajista. Myös suoran valinnan palvelujen tuottajan tulisi antaa asiakkaalle ohjausta, neuvontaa ja tukea. Keskeisenä työvälineenä palvelujen yhteensovittamisessa asiakastasolla olisi palvelutarpeeseen perustuva asiakassuunnitelma. Erityistä huomiota on kiinnitettävä asiakkaisiin, jotka tarvitsevat laaja-alaisesti yhteen sovitettavia palveluja tai ovat erityisen tuen tarpeessa.

Palveluntuottajien valvonta lainsäädännön näkökulmasta

Valvonnasta säädetään valinnanvapauslaissa. Lainsäädäntöön perustuvat kriteerit kaikille tuottajille ovat:

- Palvelun tuottaja ei saa olla konkurssissa tai liiketoimintakiellossa eikä tuottajalla saa olla ulosotossa verovelkoja tai muita julkisia velkoja.
- Palvelun tuottajan toimitilojen ja välineiden on oltava riittävät ja asianmukaiset sekä toimintaan sopivat ja turvalliset.
- Henkilöstöä täytyy olla riittävästi asiakkaiden ja potilaiden palvelujen tarpeeseen ja lukumäärään nähden. Henkilöstöllä täytyy olla asianmukainen koulutus.
- Sosiaali- ja terveystalouden on oltava laadukasta, asiakaskeskeistä, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Toiminnalle on nimettävä vastuhenkilö.
- Palvelun tuottajan on valvottava oman toimintansa laatua ja asianmukaisuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Tätä varten laaditaan julkisesti nähtävillä oleva omavalvontasuunnitelma.

Palveluntuottajien tulisi olla palvelujen tuottamisesta annetun lain mukaisessa rekisterissä ja olla liittyneinä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa tarkoitettuihin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin. Muihin kuin maakunnan liikelaitoksen osana toimiviin julkisiin sosiaali- ja terveyskeskuksiin ja sunnoidon yksiköihin sekä henkilökohtaisen budjetin perusteella palveluja tuottaviin tuottajiin sovellettaisiin lisäksi hyväksymismenettelyä.

Hallituksen 8.3.2018 annetun lain esitysluonnoksen § 59 mukaan palveluntuottajien on annettava verotuksestaan tieto muun muassa koko verotusryhmän ylimmän emoyrityksen nimi ja verotuspaikka. Vero-

tukseen liittyvien velvoitteiden hoitamisen tukemiseksi sekä julkisten varojen turvaamiseksi palveluntuottajan tiedot säädettäisiin julkaistavaksi. Säännöksellä tavoitellaan näin yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä ja avoimuuden laajaa turvaamista valinnanvapausmallissa, jossa yksityiset yritykset toimivat julkisten palvelujen tuottajina. Laissa määritellyt julkistettavat tiedot ovat näin ollen asiakkaiden hyödynnettävissä ja lainsäädännön näkökulmasta nämä tiedot voidaan antaa asiakkaille heidän tehdessä valintoja palveluntuottajista.

Palveluntuottajien valvonta ja maakunnan asettamat ehdot

Maakunta valvoo alueellaan toimivia valinnanvapauden piirissä olevia palveluntuottajia. Laissa säädettyjen vaatimusten lisäksi maakunta voi asettaa hallintopäätöksellä palveluntuottajille ehtoja, joilla edistetään palvelujen yhdenvertaista saatavuutta eri väestöryhmien välillä ja alueellisesti. Maakunnan tulee kuitenkin kohdella kaikkia hyväksytyjä palveluntuottajia tasapuolisesti. Maakunnan asettamat ehdot voivat koskea esimerkiksi palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta, palveluketjuja ja palvelujen yhteensovittamista sekä normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista. Maakunta hyväksyy yksityiset suoran valinnan palveluntuottajat ja sen palveluyksiköt ja asiakasseteli-palveluntuottajat ilmoittautumismenettelyn kautta ja tekee sopimukset palveluntuottajien kanssa suoran valinnan palvelujen tuottamisesta.

Tuottajien ohjaukseen ja valvontaan liittyviä ehtoja valmistellaan parhaillaan Uusimaa2019-hankkeessa. Maakunta määrittelee toimintansa osalta viime kädessä sen, miten ja millä tavoin asiakasohjaus, palveluntuottajien valvonta ja asiakkaiden neuvonta palveluntuottajien valinnassa käytännön tasolla järjestetään.

Valinnanvapauspilotit kokeilun alustana

Helsingin kaupunki on ilmoittautunut mukaan sosiaali- ja terveysministeriön valinnanvapauspilotin hankehakuun yhdessä muiden Uudenmaan kuntien kanssa ja saanut pilotteihin 50 milj. euroa. Mikäli eduskunta hyväksyy valinnanvapauslain, Uudellamaalla päästään ennakoilta kokeilemaan uuden valinnanvapauslain mukaista toimintaa sekä rakentamaan uudenlaisia toimintatapoja. Pilottien kautta saadaan kokemuksia ja varmistetaan ohjauksen toimivimmat soveltamistavat tulevaa maakuntaa ajatellen. Piloteissa luodaan ja kokeillaan käytännön tasolla erilaisia palveluntuottajien valvonnan ja ohjauksen malleja sekä asiakasohjauksen ja asiakkaiden neuvonnan ratkaisuja. Uudenmaan valinnanvapauspilottien lähtökohtana on parhaan asiakaspolun luominen, joka tarkoittaa muun muassa sitä, että asiakkaat saavat tarvittavan avun ja tuen tuottajista valintojensa pohjaksi. Piloteista saatavaa ti-

26.09.2018

Ärende/39

etoa tullaan hyödyntämään tulevan maakunnan toimintojen rakentamisessa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Asiakkaan kannalta on tärkeää, että hän voi itse vaikuttaa omien palvelujensa suunnitteluun ja valintaan sekä saada tarvittavan avun ja tuen tuottajista valintojensa pohjaksi."

Käsittely

05.06.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Sandra Hagman: Lisätään lausunnon ensimmäisen kappaleen loppuun seuraava virke: "Lautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että Helsingin kaupunki panostaa omien sosiaali- ja terveystalveluidensa laatuun, eettiseen maineeseen ja viestintään, jotta ne pystyvät pärjäämään kilpailussa."

Kannattaja: jäsen Esa Olavi Lehtopuro

Sosiaali- ja terveystalveluiden lautakunnan lausunto syntyi seuraavan äänestyksen tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Sandra Hagman): Lisätään lausunnon ensimmäisen kappaleen loppuun seuraava virke: "Lautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että Helsingin kaupunki panostaa omien sosiaali- ja terveystalveluidensa laatuun, eettiseen maineeseen ja viestintään, jotta ne pystyvät pärjäämään kilpailussa."

Jaa-äännet: 4

Ahto Apajalahti, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 9

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Esa Olavi Lehtopuro, Sakari Männikkö, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

26.09.2018

Ärende/39

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Sandra Hagmanin vastahdotuksen äänin 9 - 4.

Esittelijä

vs. sosiaali- ja terveystoimen toimialajohtaja
Leena Turpeinen

Lisätiedot

Matleena Mikkonen, ostopalvelupäällikkö, puhelin: 040 667 1939
matleena.mikkonen(a)hel.fi